

Het verhaal dat Hella de Jonge móést vertellen

Titel boek (incl. dvd): Verlies niet de moed. Auteur/regisseur: Hella de Jonge. Uitgever: De Bezige Bij. Productie dvd: De Roje Hel. Prijs: 17,90 euro (96 blz.).

★★★★☆

Een ideale setting: het Herinneringscentrum Kamp Westerbork in Hooghalen. Nou ja, ideaal...? Noem het een vertrouwde plek om beelden, verhalen en herinneringen uit de Tweede Wereldoorlog hard te maken. Daar moesten ze zondag geïnteresseerden de deur wijzen en almaar meer stoelen aanslepen.

Het warme zaaltje zat afgeladen vol voor de presentatie van *Verlies niet de moed*, een titel die ontleend is aan de afscheidsgroet van Lientje Croiset-Miller die in januari 1944 in Auschwitz is vergast. Zij was de oma van Hella de Jonge-Asser (1949), beeldend kunstenaar, schrijfster, violiste en meer dan vijfendertig jaar vormgever van de voorstellingen en de videoregistraties van Freek de Jonge, haar man.

Een familiegeschiedenis, aldus de subtitel van haar film. Het boek voegde zij er dit jaar aan toe. In 2013 begon ze aan de film die aandacht trok op IDFA, het internationale festival van documentaires. Mooi? Prachtig? In zekere zin. Be-

klemmend, zou ik zeggen. Onthutsend rechtlijnig in de zoektocht van Hella de Jonge naar de karakteristiek van haar familieleden. Joods, uiteraard, terugvoerend naar de overgrootouders Abraham Mulder (Miller) en Eva Miller-Cohensius. Hij werd in maart 1944 vermoord in Bergen-Belsen, zij stierf een jaar eerder in Kamp Westerbork.

In de film heten hun nazaten tamelijk wrang 'medespelers', al zijn Ro Miller en Eva Asser-Croiset (moeder van Hella) niet meer onder ons, net als Maggie, een kleindochter van Hella en Freek, die het vorig jaar is gestorven na een aantal hartoperaties. Nee, dat zijn geen vrolijke details, maar Eli Asser, haar vader, leeft. Is inmiddels 92 en werd bekend als schrijver van de *Willem Parel*-figuur voor Wim Sonneveld en 't *Schaep met de 5 pooten*. Zijn verhaal is indrukwekkend, vooral omdat hij het tientallen jaren voor zich heeft gehouden. Letterlijk schrijft Hella: 'Onze telefoonsprekken hadden vaak een onbevredigend verloop.' Dat zinnetje tekent de situatie in het gezin.

Hoewel, *Laat vreugde winnen van verdriet, wees niet bang* luidt het motto dat Hella en Freek meegeven aan het boek. Het zoveelste

barmhartige verhaal over de oorlog dat nog verteld moest worden. 'Ik ga niet huilen', zegt ze in een dialoog met vader Asser. Mag best. Je hoeft niet altijd sterk te zijn.

JACQUES J D'ANCONA

